

Chvála tázání

PhDr. Petr Nesvadba, CSc.

Jak patrně každý z nás denně pociťuje na vlastní kůži, dynamika života se dramaticky zvyšuje. Úkolů, které jest nám třeba řešit, vůčihledě přibývá, zatímco času, který k tomu máme, zdá se naopak ubývat. Možná právě z tohoto důvodu snažíme se všichni – ať již vědomě nebo podvědomě – učinit si na svět kolem sebe pokud možno **rychlý názor**. Tušíme sice, že rychlost může vést k **jednoduchosti a povrchnosti**, jenže na hlubší zamyšlení prostě „nemáme čas“. Žijeme, žel Bohu, v době myšlenkových zjednodušení, povrchních zkratk, manuálů, hesel a frází, a protože většina z nás nahlédla, že boj s nimi by byl bojem donkichotským, přizpůsobujeme se. Cváláme životem ze dne na den a naším cílem je – přežít čili zvládnout valící se úkoly!

Vzniká **řada paradoxů**. Například: zatímco informací máme pořád více, rozumíme stále méně věcem. Vymoženosti civilizace nám měly život usnadňovat, ale ony nám jej komplikují. Technika nám šetří čas, ale my jej máme stále méně. A tak bychom mohli pokračovat. Výslednicí tohoto trendu je zjištění (varovně na nás křičící z odborných publikací, grantů a výzkumů), že zatímco svět je stále **složitější**, my si jeho složitost úmyslně **zjednodušujeme**, abychom v něm vůbec mohli žít. Například ve školách sice učitelé neustále studentům zdůrazňují, jak je nezbytné, aby více četli, aby o všech problémech, které řeší, přemýšleli do hloubky, aby se tázali po souvislostech, po vztazích k jiným problémům atd. atd., ve skutečnosti studenti tíhnou naopak ke zkratkovitému, povrchnímu přístupu (stihnout toho co nejvíc za co nejkratší čas!), k **hledání hotových odpovědí**, a to nejčastěji pomocí internetu, různých příruček a přehledů, předkládajících jim např. obsahy děl povinné literatury či stručné výtahy z probírané látky.

Myslím, že není úplně spravedlivé, vyčítat dnešnímu člověku (natož tomu mladému) povrchnost. Jistě, že postoj ke světu je do značné míry i otázkou volných vlastností a individuální píle každého z nás, ale hlavní vina není na jeho straně: vždyť doslova od rána do večera (a někdy i v noci ve snech) je „bombardován“ tisíci podněty, informací a problémových situací, k nimž – zcela pochopitelně – přistupuje **pragmaticky a selektivně**: „v běhu“ je třídí na „podstatné“ a „nepodstatné“ (často nikoli podle kritéria jejich skutečné důležitosti, ale podle toho, zda lze problém odložit na jindy či nikoli, zda se jim líbí nebo nelíbí apod.) a podle toho je pak „řeší“ nebo „neřeší“...

Až příliš dobře tedy rozumím svému malému synkovi, příběhne-li (neb stále nemá čas) ke mně a přesně doprostřed mých úvah mi sdělí požadavek: „Tati, zkrat' to!“ Ale je mi tak trochu smutno. Na co jiného bychom měli mít čas, když ne na hlubší zamyšlení nad světem, lidmi kolem nás, nad sebou samými? Vždyť **tázání** je možná právě to nejúžasnější dobrodružství, k němuž nás Bůh uzpůsobil! Tázání je vynořování nesamozřejmého, hledání pravdy, vnímání světa nikoli jako souboru „hotových odpovědí“, nýbrž jako „souboru otazníků“. Tázání je možná smyslem celého našeho života...